

УДК 349 (043.2)

Добкіна К.Р., к.ю.н., доцент,
Новосельська І.В., к.ю.н., доцент,
Державний університет інфраструктури та технологій,
м. Київ, Україна

ПИТАННЯ НЕОБХІДНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ

Запорукою сучасного процесу гуманізації законодавства і цивілізованого прогресу є вільне та ефективно здійснення людиною своїх прав і свобод [1, с. 16]. Це забезпечується шляхом надання учасникам відносин свободи у здійсненні своїх прав і державної допомоги особам з боку уповноважених державних органів. Власне, демократична правова держава існує для того, щоб допомагати та сприяти людині у здійсненні нею прав і законних інтересів, охороні та захисту у разі їх порушення. Тобто, необхідність встановлення адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення авторського права і суміжних прав згідно Конституції України права і законні інтереси фізичних осіб становлять основний зміст діяльності держави в особі її органів. Отже, держава повинна самостійно забезпечувати цей захист на загальному і спеціальному рівнях. Загальний рівень – охорона правопорядку в державі взагалі, спеціальний – діяльність спеціалізованих державних органів з профілактики, виявлення правопорушень та злочинів у сфері інтелектуальної власності, проведення дізнання по них та притягнення винних осіб до певної відповідальності.

Не менш важливим для іміджу України, як країни, де дотримуються прав та свобод громадян, – є прозора економічна діяльність, здатність держави швидко виявляти правопорушення та злочини й приймати ефективні заходи щодо попередження та припинення протиправної діяльності осіб, які їх вчиняють. Якщо у перехідний період поширення набуло порушення авторських і суміжних прав, що пояснюється об'єктивними і суб'єктивними факторами, то зусилля держави у даній сфері повинні бути спрямовані на захист саме цього сектору економіки.

Значна частина порушень зумовлена появою на ринку інтелектуальної власності нових товарів – носіїв об'єктів авторського і суміжних прав, швидким моральним старінням і наявністю швидкісних каналів й технологій розповсюдження. З поширенням на пострадянському просторі

індустрії шоу-бізнесу зміщуються й акценти у праві інтелектуальної власності. Більшій значимості набуває авторське право і суміжні права.

Як показує практика, значна частина правопорушень і злочинів у сфері інтелектуальної власності реєструється саме у цій галузі. Тому виникає питання, чому, а відтак – що робити: якими правовими та організаційними заходами запобігти порушенням? Тим більше, що внаслідок поширення порушень прав виробників фонограм зростає тиск на економіку України з боку розвинених країн світу.

В Україні право інтелектуальної власності відносно нове правове явище, яке хоча й побудоване на тих же засадах, що і в інших країнах, але ще не забезпечене належним чином ні матеріально, ні організаційно, ні кадрово. Не потрібно забувати і реалії перехідного періоду: значна криміналізація економіки, корупція, низька законослухняність населення, низький рівень достатку основної частини населення, зокрема молоді і проблеми її працевлаштування, що призводить до вимушеного придбання контрафактного товару. Здебільшого, як свідчить практика, порушниками авторських і суміжних прав є молоді люди, які обізнані у технічних особливостях копіювання носіїв. Крім того, ослабли публічно правові способи охорони прав інтелектуальної власності. Ми погоджуємося з тим, що «сучасне адміністративне право має розглядатися переважно як засіб забезпечення належного дотримання та дієвого захисту прав і свобод людини і громадянина у сфері функціонування держави» [1].

Розглядаючи питання про захист виробників фонограм, яке в першу чергу полягає у відповідальності за порушення авторських і суміжних прав, зазначимо її дискусійний характер у науці. Слід підкреслити, що саме визначення поняття відповідальності є досі актуальним. Так, одні вчені виходять з того, що кримінальна відповідальність – це реакція на злочин, отже, без злочину немає і відповідальності. В основному з цим можна погодитись, але в той же час не кожен злочин закінчується притягненням винного до кримінальної відповідальності. Це може статися внаслідок його малозначності, латентності тощо.

Ми погоджуємося із твердженням, що «юридическая ответственность – это правовая обязанность правонарушителя претерпевать меры государственного принуждения, порицающие его виновно совершенное противоправное деяние и заключающиеся в лишения личного или имущественного характера» [2]. Хоча слід підкреслити, що осудом протиправної поведінки є сам факт притягнення до адміністративної чи кримінальної відповідальності. Важливо домагатися, щоб і сам правопорушник чи злочинець також засудив свою протиправну поведінку. Тоді притягнення до відповідальності, так чи інакше, означатиме не тільки обмеження свободи і покарання, але й усвідомлення порушником недопустимості порушення у подальшому.

Незважаючи на те, що більшість віддає перевагу першому підходу, ми

схильні притримуватися концепції відповідальності як «зобов'язання» [3]. Застосування заходів державного примусу (покарання) є зовнішньою стороною відповідальності, об'єктивним вираженням її виду і міри. Внутрішній бік відповідальності – суб'єктивне сприйняття злочинцем покарання і переживання, які він відчуває при накладенні на нього покарання. Якщо порушник його не сприймає, то ефективність покарання незначна. Деякі з порушників прав інтелектуальної власності не так бояться самого покарання (майнового), як розголосу: доведення факту покарання до інших осіб із оточення порушника – колег по роботі, рідних, друзів тощо. Тому навряд чи можна вважати таку концепцію однобічною і неповною. Звичайно, відповідальності без стягнення не може бути. Стягнення є наслідком порушення і мірою адміністративної та кримінальної відповідальності.

Таким чином, об'єкти авторського права і суміжних прав прямо чи опосередковано захищаються цілим рядом інститутів адміністративного права, які у сукупності можуть забезпечити публічно-правову охорону інтелектуальної власності на загальному рівні. Але правові наслідки порушення прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності зовсім інші і потребують кримінально-правового регулювання. Тому ми ще раз наголошуємо на доцільності диференційованого регулювання адміністративної відповідальності за порушення у сфері інтелектуальної власності.

Література

1. Агапов А.Б. Административная ответственность: учебник. – М.: Статут, 2000. – 251 с.
2. Саниахметова Н.А. Юридический справочник предпринимателя. – Х., 2001. – 832 с.
3. Венедиктов А.В. Государственная социалистическая собственность. – Л.: Изд. АН СССР, 1948. – 841 с.

УДК 349.2 (043.2)

Дибань М. П., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

МОБІНГ ЯК ПРОБЛЕМА В ТРУДОВИХ ВІДНОСИНАХ: ТЕОРЕТИКО ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Сьогодні проблема мобінгу в трудових відносинах стає все більш актуальним питанням, оскільки в умовах соціально-політичної та економічної кризи в суспільстві значно зростає психологічний пресинг на робочому місці. В багатьох країнах проблема викорінення мобінгу активно обговорюється, у тому числі й у середовищі фахівців, саме